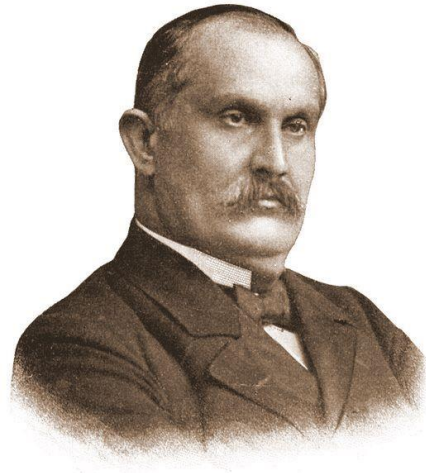

Barabás Béla „esete” Blaha Lujzával

157 éve, 1855. december 12-én született Barabás Béla, egyike azon ritka aradi születésű magyar politikusoknak, akiről néhány éve neveztek el utcát városunkban (az Afinelor utca kapta az ő nevét), és a Felső temetőben is megmaradt a szépen gondozott síremléke. Méltán történt ez így, hiszen egész életében becsülettel szolgálta nemzete és városa ügyét, 25 évig volt a Függetlenségi és 48-as párt országgyűlési képviselője a budapesti parlamentben, az impériumváltás után pedig a kisebbségi magyar politika egyik vezető személyisége lett, 1922-től az Országos Magyar Párt alelnöke, 1926-tól a bukaresti parlament szenátora.

A címben előre jelzett eset az volt, hogy Barabás Béla – a városi adományokból összegyűlt összegből – születésnapjára ajándékkul pénzt küldött a híres-neves **Blaha Lujzának**.

Furcsán hangzik, ugye, pedig Barabás Béla nem tartozott a művésznő közeli barátai közé, személyes kapcsolata alig volt vele, talán csak annyi, hogy országgyűlési képviselősként idején 1900 novemberében ő mondott kö-

szöntő beszédet a banketten, amelyet Blaháné tiszteletére rendeztek Budapesten, amikor a művésznő negyedszázados népszínházi tagságát ünnepelték.

„Bizalmasak gyűltek össze a Royal szálló dísztermében este későn a színházi előadások után – meséli Barabás az emlékiratokban–, zajos víg hangulat uralkodott, mikor egyszer csak felhangzik a teremben: Halljuk Barabást!! Én vonakodtam (...), de hát mit tehettem egyebet, felálltam beszélni. (...) A hatás megvolt, a terem zúgott, a poharak összezsúfoltak. Blaháné felállott a helyéről, az asztalon keresztül hozzám átnyújtva kezét (...) megkérdezte: mondja Barabás, mi a kedvenc nótája, (...) és fejét kissé hátrahajtva rákezd az én nótámat, hogy Az én rózsám elbujdosott.....”

De mielőtt az olvasó valamilyen pikáns históriára gondolna, lássuk az eseményeket a maguk teljes valóságában. A pénzküldés 1918 szeptemberében történt – még az őszirózsás forradalom a zűrzavaros eseményei előtt. Barabás Béla akkor aradi főispán volt, és Felebaráti kéz elnevezéssel jótékonyági alapot hozott létre az aradi nélkülözők megsegítésére. *„Bőven folytak be az adományok a jószívű adakozóktól, s ezzel enyhítettük a nagy nyomort meg a kínzó nélkülözéseket – írja az Emlékirataim című visszaemlékezés-kötetében –, télen sok didergő öreg és beteg kapott felvágva, házhoz szállítva tűzifát s szerény összegű pénzbeli támogatást.”*

Ebből az aradiak számára összegyűjtött segélyből juttatott el egy kisebb összeget, mintegy 1000 koronát, egy csipetnyit, ahogy ő nevezte az idős, beteg, nehéz sorban tengődő Blaha Lujzának. (A fővárosi lapok sokat írtak akkoriban arról, hogy milyen szűkös viszonyok között tölti öreg napjait az egykor ünnepelt „nemzet csalogánya.”)

Vajon az aradiak is egyet értettek azzal, hogy a helyi szegények számára összegyűjtött pénzből a „nemzet csalogányának” is juttassanak? Bizonyára nem

ütköztek meg rajta, hiszen itt is sokan szerették, Blaháné mindig sok tapsot kapott, ahányszor csak fellépett Aradon. 1872 februárjában aratott először nagy sikert. *„Aradi vendégszereplésem nagyszerűen sikerült. Aczél Péter főispán esztélyt adott a tiszteletemre”* – írta erről Naplójában. Mindössze 21 éves ekkor, és 1871 májusától tagja a Nemzeti Színháznak, de már országszerte ismert és nagyra becsült énekes színész. (Színészi pályája nagyon korán indul, tizenhat éves, mikor a debreceni színházhoz szerződik, de színészgyerek lévén már hat éves korától vannak fellépései.)

Mint köztudott róla, gyönyörűen énekelt, és elsősorban a népszínművek „selyemviganós, karmazsin csizmás” nőalakjait formálta meg tökéletesen, Hevesi Sándort idézve ebben a szerepkörben *„maga volt mindaz a báj, kedvesség, érzelmesség, amelyet a magyar közönség a népies magyarság ideáljához fűzött.”* De a közhiedelemmel ellentétben nemcsak népies darabokban lépett fel. Színházi karrierje az operettel indult, Párizs és Bécs közönségét ilyen szerepekben hódította meg. Az 1870-es évek végén így ír róla a Le Figaro: *„Szépasszony, jöjjön ki Párizsba, és tanítsa meg a francia színésznőket, hogyan kell francia operettet játszani!”* (Vajon mit írtak volna róla akkor, ha tud is franciául!!!)

Mindenben meggyőző volt, amiben csak játszott, többek között olyan búbájosan volt gonosz a címszerepben Móricz Sári bírójának ősbemutatóján a Nemzetiben, hogy a legenda szerint ez hozta meg a darab számára a sikert.

Aradi fellépései közül igencsak emlékezetes az 1896-os. Ebben az évben döntött úgy a művésznő, hogy 30 évnyi színpadon töltött időszak után itt az ideje, hogy visszavonuljon a világot jelentő deszkákról. Előtte azonban végiglátogatta vidéki sikereinek színhelyeit, így jutott el Aradra is. Itt (mint mindenhol) a megszokottnál is jobban ünnepelték. *„Olyan zsúfolt házak vannak, hogy egy almát nem lehetne leejteni”* – írta az Arad és Vidéke 1896. március 27-én –, és

szinte minden előadás végén több mint tízszer hívják a függöny elé. Utolsó fel-lépésén a város nevében Edvi Illés László köszönti, a színészekében pedig Gál Gyula. Este a szállására a dalárda és az ifjak fáklyás menete kíséri. Jogosan nyilatkozza a művésznő a sajtónak: „*Arad nem lobbanékony természetű, de akit megszeret, az meg van szeretve.*” (A tíz hónapig tartó vidéki körút óriási sikere természetesen meggyőzte arról, hogy számára korai még a nyugdíjba vonulás.)

1926-ban Blaha Lujza januári halála megrendítette az egész magyarságot, és az emlékére rendezett ünnepségek újra divatba hozták a népszínművet. Az aradi megemlékezésen a *Falu rossza* került színre, ebben Finum Rózsit Horváth Mici, Göndör Sándort Szűcs László, Gonosz Pistát Kassay alakította, *A Lehullott a rezgőnyárfa* kezdetű nótát pedig igazi cigányzenekar játszotta a színpadon. „*A nézőtér szorongásig megtelt (...) a magyar lélekre ismét rátalált a jazz-tól és a steppektől elnémított magyar dal. A szomjas lélek habzsolva szívja a sokáig nélkülözött édes-bús dallamokat, és megilletődve, szinte templomi áhítattal figyel a cigányzenére, amelyet Blaha Lujza szelleme irányított*” – írja az Aradi Közlöny 1926. február másodikán. Azt nem teszi hozzá a cikkíró, hogy a magyar dal nemcsak a dzsessz meg a sztepp miatt szorult le a színpadról, ám a célzás nyilvánvaló.

De visszatérve 1918 szeptemberéhez, (Barabás Béla könyvéből idézve) a művésznő a kapott adományt rá igen jellemzően így köszönte meg válaszlevelében: „*Még ma sem tudok a nagy meglepetéstől felocsúdni (...) Hát lehetséges, hogy a mai világháborús esztendőben valaki még reám is gondol? (...) Há-lás szívvel köszönöm a születésnap ajándékot, de hát nem tudom, hogy tiszta lelkiismerettel elfogadhatom-é. (...) Világért sem akarnám, hogy énmiattam valaki a rövidebbet húzza (...). Én csak megélek nagyon szerényen az örökös tagsági fizetésemből, de bizony nagyon óvatosan kell beosztanom ebben a ret-*

tenetes drágaságban (...). Ezt az írást pedig nagyon kérem, dobja tűzbe, senki se lássa, hogy valaha panaszkodtam.”

Elgondolkodtató az is, amit a neves politikus írt a küldeményhez csatolt levelében. Érdeemes belőle néhány sort idézni:

*„Mi magyarok szónokolni, jubilálni, ünnepelni és temetni szépen tudunk. (...) Elhíheti nekem, Méltóságos asszony, hogy akkor, valamikor, ha a nemzet csalogánya örökre elnémul, milyen szép nekrológok lesznek az összes újságokban, (...) milyen rengeteg koszorú és drága szalag alatt fog roskadozni néhány külön kocsi, és milyen gyönyörű temetés lesz, no majd meglátja! Ezt azért hoztam elő, mert szeretném országszerte kiáltani: Ti emberek! ne tartogassátok a pénzetek öles koszorúkra, aranyfeliratos szalagokra, pompás temetésre, hanem adjátok át ezek árát az **élőnek**, hogy szűkös nyugdíja megszorodjék, s öreg napjainak súlyos gondjai megkevesedjenek.”*

Blaža Lujza édesbús dalai ma már nincsenek divatban, magyar nótát legfennebb az idősebb korosztály tagjai énekelnek mulatozásaikon főleg hajnal felé enyhén borgőzös hangulatban. Ám Barabás Béla levélben megfogalmazott „kiáltása” az idősekről ma is aktuális, különösen ilyenkor karácsony tájékán a szeretet ünnepén.

Piroska Katalin

Szövétnék, 2012. december

Könyvészet

Blaha Lujza Naplója. Közreadja Csillag Ilona Bp.,1987.

Albisi Dr. Barabás Béla, Emlékirataim (1855–1929). Sajtó alá rendezte, utószó, függelék és jegyzetek Zakar Béla. Arad, 2005.

Magyar Színháztörténet (1873–1920). Budapest, 2001.

Arad megye neves szülöttei. Összeállította Ujj János . Arad, 2007